

Lubomír Kincl, Martin Kincl: Chráněná území Prostějovska

Prostějovsko je z hlediska geografických a přírodních poměrů velmi rozmanité. Na jedné straně jsou zde rozlehlé a úrodné nížiny Hané, obdělávané po tisíciletí zemědělci, na straně druhé Dražanská vrchovina a její blízké okolí s rozsáhlými druhotnými lesními komplexy. Nejde tedy o území, kde by se dala předpokládat přítomnost větších celků s původní zachovanou přírodou, její flórou a faunou. Faktem však je, že i na tomto relativně malém a intenzivně obhospodařovaném území se nachází množství krajinných prvků a lokalit, které jsou z přírodovědného hlediska něčím mimořádné a заслужují zvýšenou ochranu.

Právě o této problematice přehledně pojednává nedávno vydaná publikace z pera dvou kompetentních autorů, a to RNDr. Lubomíra Kincla, CSc., dlouholetého pedagoga katedry botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, a jeho syna Mgr. Martina Kincla, který je odborným pracovníkem v ochraně přírody. Obsahově i graficky velmi zdařilá kniha přibližuje problematiku chráněných území na Prostějovsku. Po stručném úvodním slovu se čtenářům dostává základní informace o ochraně přírody v České republice a o systémech a způsobech péče o chráněná území. Hlavní část pak tvoří přehled všech chráněných území na Prostějovsku, jejich přesná geografická lokalizace a výstižná charakteristika. Čtenář bude překvapen jejich množstvím v této kulturní, po tisíce let osídlené krajině. Celkem 47 lokalit se podle významu člení do tří kategorií v rámci maloplošně zvláště chráněných území (MZCHÚ).

V přehledu autoři jako první uvádějí kategorii národní přírodní památka (NPP), kam patří celkem tři lokality (Hrdibořické rybníky, Růžičkuv lom a Státní lom). Další skupinu představují přírodní rezervace (PR), kterých je na Prostějovsku celkem 12. Nejdelší je seznam a charakteristika přírodních památek (PP), jichž se zde nachází 32. U všech chráněných území jsou uvedeny základní informace o tom, kdy byla vyhlášena, jakou mají výměru, ve kterém katastrálním území leží, jaká je jejich nadmořská výška a geografické souřadnice (GPS středu plochy). Vlastní popis všech těchto území je vysoce profesionálně zpracován, včetně výstižné charakteristiky předmětu ochrany, jeho ohrožení a způsobu ochrannářských zásahů. Text doplňují desítky mimořádně kvalitních barevných fotografií.

Poslední kapitolu tvoří výkladový slovník odborných pojmů, který vhodně navazuje na textovou část a bude zvláště užitečný pro laickou veřejnost.

Závěrem lze říci, že jde o první takto pojatou monografii zaměřenou na chráněná území Prostějovska. Tuto obsahově i graficky velmi pěknou publikaci lze doporučit všem, kteří se zajímají o ochranu přírody a krajiny tohoto regionu, ale také zemědělcům, lesníkům a myslivcům, tedy těm, kteří mají něco do činění s přírodním prostředím kolem nás. Můžete ji zakoupit v Ekoporadně sdružení Iris v Prostějově, nebo objednat na adrese www.iris.cz.

1 Modrásek rozchodníkový (*Scolitantides orion*) je na Prostějovsku velmi lokálně rozšířený druh vázaný především na teplé a suché skalnaté stráně s výskytem rozchodníku velkého (*Hylotelephium maximum*), který je živnou rostlinou jeho housenek. Foto L. Kincl

**Regionální sdružení Iris, ČSOP,
Prostějov 2012, 112 str. Cena 50 Kč**

Jak vodní rostlina zákruticha přispívá k toku kyslíku do sedimentu

Kořenující ponořené vodní rostliny nejen zásadně ovlivňují chemismus vodního sloupce, v němž rostou (např. fotosyntetický výdej kyslíku, spotřeba CO_2 , zvyšování pH, příjem rozpuštěných minerálních živin), ale prostřednictvím svých kořenů mění značně i chemismus sedimentu na dně – zejména příjmem minerálních živin a částečně i CO_2 a úbytkem kyslíku z kořenů. Touto tzv. radiální ztrátou kyslíku do sedimentu prochází u různých kořenujících vodních rostlin pět až téměř 100 % celkové fotosyntetické produkce kyslíku listy. Tento zdroj kyslíku má zásadní význam pro život živočichů v sedimentu, ale působí zde i na tvorbu významného skle-

nikového plynu metanu. Cristina Ribaldo se spolupracovníky z univerzity v Parmě v Itálii ověřovali, nakolik akvaristům dobře známá vodní rostlina zákruticha šroubovitá (*Vallisneria spiralis*) ovlivňuje celodenní toky uvedených plynů mezi sedimentem a vodním sloupcem v závislosti na obsahu organických látek v sedimentu. Provedli laboratorní pokus, který simuloval přírodní poměry ve stojaté vodě. Rostliny pěstovali ve fytotronu (komoře) v plexisklových válcích naplněných říčním sedimentem s nízkým nebo vyšším obsahem organických látek a říční vodou; kontrolní varianta byla ponechána bez rostlin. Kontrolní sedimenty se chovaly

celkově jako heterotrofní a do vodního sloupce produkovaly značné množství metanu, které navíc stoupalo při vyšším obsahu organických látek. Naopak u sedimentů s rostlinami vždy celkově převažovala čistá produkce kyslíku a toky metanu do vody byly podstatně nižší nebo i záporné. To ukazuje, že v rhizosféře probíhaly procesy buď inhibující tvorbu metanu, nebo vedoucí k jeho oxidaci na CO_2 . Vypočtené hodnoty fotosyntetického koeficientu (produkce O_2 /spotřeba CO_2) rostlin ve válcích se pohybovaly v rozmezí 0,30–0,68. Tyto hodnoty kolísaly sezonně a byly nejnižší v létě – při nejvyšších teplotách vody a současně nejnižším podílu biomasy kořenů k celkové biomase. Nezávisely ale vůbec na obsahu organiky v sedimentu. Znamená to, že chybějící část fotosynteticky vytvořeného kyslíku se uvolnila kořeny do rhizosféry a že se u zákrutichy v průběhu léta výrazně zvyšuje radiální ztráta kyslíku na jednotku biomasy kořenů.

[Aquatic Botany 2011, 94: 134–142]